

podání doporučeného dopisu u poštovního úřadu v ten den vyloučeno), jejichž význam spočívá hlavně v tom, že zaručují dva dny klidu práce bezprostředně po sobě. Vláda předložila sice v r. 1928 (č. t. 1754) poslanecké sněmovně příslušnou předlohu, avšak její projednávání uvízlo ve výboru. Též další pokus o doplnění svátkového zákona nesetkal se s úspěchem, neboť projednávání iniciativního návrhu (č. t. 89), aby 7. březen, den Masarykových narozenin, byl prohlášen za státní s., bylo k přání bývalého presidenta vzato v senátě z pořadu denního pořádku.

Literatura.

Tumpach: „Redukce zasvěcených svátků“, v Praze 1912; Kalousek: „O svátcích“, Věstník min. vnitra VII. (1925); Naß: „Das Recht der Feiertagsheiligung“, Berlin 1929; Dále články „Sonntagsarbeit“ v Handwörterbuch der Staatswissenschaften, „Sonntagsruhe“ ve Wörterbuch des Deutschen Staats- und Verwaltungsrechts, a „Kirchliche Festtage“ v Österreichisches Staatswörterbuch.

* † Vratislav Kalousek.

Svrchovanost.

I. Pojem S. jest český výraz pro státovědecký terminus technicus: suverenita (souveraineté, Souveränität). Pojem, jenž se tímto výrazem naznačuje pokud se týče naznačoval, se během doby velmi měnil. Nejrozličnější představy byly slovem s. označovány. Je proto snad možno pokusiti se o vylíčení dějin těchto různých představ, nelze ale v přesném slova smyslu líčiti „dějiny suverenity“, jak to činí G. Jellinek ve své Všeobecné státovědě (český překlad, str. 457—500), poněvadž pojem — na rozdíl od slova jej označujícího — nezůstal týž.

Nejasnost a neurčitost pojmu samotného zaviniily především dvě okolnosti: Jednak připisovala se s. jako vlastnost, a to typická, velmi různým činitelům: panovníkům, zejména absolutním, státům jako takovým, lidu (národu) nebo dokonce státní moci samé; zcela ojediněle — nehledíc k učením normativní teorie — objevuje se v písemnictví názor, že s. není vlastností žádného z právě uvedených činitelů, nýbrž práva a tudíž právní moci (Rechtsmacht; Krabbe, Somló). Jednak nebylo a není v běžné státovědě jednotnosti ani o tom, jaký obsah ona vlastnost má, t. j., co tedy vlastně znamená suverenita. Zmíněnou nejasnost a neurčitost podporovala ještě

zřejmě politická tendence, se kterou jednotliví spisovatelé svou nauku o s-i přednášeli.

Pokud jde o obsah s-i, plyne již z etymologie slova suverenita, které pochází z latinského superanus, že naznačena jím má býti vlastnost nositele s-i jako činitele, který nachází se na nejvyšším místě, jest nejvyšší, rozuměj mezi jinými podobnými nebo obdobnými činiteli. S. znamená tedy superlativ a je-li, jak se obecně má za to, svou podstatou mocí, pak jeví se — u srovnání s jinými, nějakým způsobem mezi sebou srovnatelnými a tudíž měřitelnými mocemi — jako moc nejvyšší. Následkem toho i nositel její jest nadřazen všem jiným činitelům, což právě vyjádřeno bývá větou, že jest svrchovaným. Poněvadž ten, kdo mezi všemi ostatními jest držitelem nejvyšší moci a jest tudíž mezi nimi nejsilnějším, nemusí se, nechce-li, ohlížeti na nikoho a může dělat tudíž co mu libo, jest přirozeno, že do pojmu s-i vkládána vedle prvku nejsilnější moci i povšechná vlastnost nezávislosti onoho činitele, a jelikož dále nauka o s-i snažila se vždy býti teorií právníkou, jest pochopitelné, že ona zásadní nezávislost byla vztahována především na právo a právní řád, jež vždy znamenají stanovení závislosti a vázanosti, a že tudíž svrchovaný činitel, ať to byl panovník, stát sám nebo lid, byl považován za nezávislého zejména na právním řádě. („Absolutní, všech zákonů prostá moc nad občany a poddanými“; viz Jellinek n. u. m. str. 478.) Pojata jako nezávislost jeví s. určitou příbuznost s antickou autarkíí (soběstačností), jak ji jako vlastnost státu učí Aristoteles: stát musí, má-li býti skutečně státem, býti utvářen tak, že nepotřebuje v žádném směru nějaké pomoci zvenčí. G. Jellinek sice míní, že „tento antický pojem nemá s moderním pojmem s-i nejmenší příbuznosti“ (l. c. str. 458), Kelsen (na n. u. m. str. 4) jest však jiného názoru. Ať má se ale věc jakkoliv, jisté je, že řecké a římské státní a právní teorii nebyl znám technický termín s-i, jak s ním operuje moderní nauka, což však neznamená, že by jí ani představa svrchovaného státu, který jeví se jí jako nejvyšší a na nikom závislý činitel, nebyla známa, jinými slovy, že by řecký a římský stát nebyla považovala za svrchované v nyní běžném smyslu. Naopak představa ta zdála se jí tak samozřejmou, že se jí vědecky vůbec zvlášť nezabývala. To činí státovědecká teorie teprve značně později, když politické poměry toho vyžadují, t. j. když jde o zápas něko-

lika mocenských činitelů, kteří si navzájem osobují primát, jmenovitě církev (papežská moc), římský císař a francouzský král. Právní teorie stává se pak zde — jak tak často — ochotnou služkou politiky a snaží se dokazovati, co tato potřebuje. Tak jest rozuměti zejména učení Bodinovu, který často bývá označován jako vlastní zakladatel moderní nauky o s-i a jehož učení zřejmě chce sloužiti politickým tendencím francouzské koruny. U Bodina vystupuje též především myšlenka, že s. jest nezbytnou součástí každého státu, z čehož ovšem a contr. plyne, že tam, kde je nepochybně stát, (na př. francouzský) musí býti nezbytně i s. („L'état est un droit gouvernement des plusieurs mesnages et de ce que leur est commun avec puissance souveraine“. Six livres de la République, 1576, I, 1; Jellinek, str. 478.) Avšak nejen proti činitelům zvenčí hájí Bodin s. francouzské koruny, nýbrž i uvnitř státu, t. j. proti šlechtě, malým zeměpánům a zejména poddaným. Král francouzský jediné jest summus princeps, jemuž přísluší „majestas nec majore potestate nec legibus ullis nec tempore limitata“ a o něm praví, že „habet majestatem, qui post Deum immortalem se ipso majorem videt neminem; eum autem, qui jure majestatis habeat nullius imperii teneri oportet“.

Zmíněné politické tendence v nauce o s-i projevují se i ve snaze prohlásiti absolutního panovníka za vlastního nositele suverenity, za suveréna; on jest summus princeps a stát jím ovládaný jest patrně svrchovaný jen potud, pokud jest panovníkem reprezentován. Avšak tato konstrukce panovníka jako jediného a pravého držitele s-i, která hoví politické ideologii autokratické a absolutistické, nezůstává jedinou. Vznikajícími tendencemi liberalistickými a demokratickými počíná se v nauce nositel s-i měnit. Učení přirozeněprávní zastává teorii o s-i lidu (Marsilius z Padovy ve svém Defensor pacis), kterou později vybudoval hlavně Rousseau. Tato teorie o s-i lidu jest stejně politická jako protichůdná jí nauka o s-i absolutního panovníka. Teprve konstrukce státu jako vlastního nositele s-i, za jehož „orgány“ považováni jsou panovník resp. lid (národ), jeví větší snahu po oproštění právní teorie od prvků zřejmě politických. Arciť i tato modernější konstrukce velmi často zdá se býti pouze pláštěm, jímž zakrývána bývá politická orientace spisovatelů, kteří i nadále považují panovníka za vlastního suveréna

(Herrscher; srov. zejména tradiční německou nauku státovědeckou před světovou válkou, reprezentovanou P. Labandem, Otto Mayerem a j.). Vlastní podstata s-i se touto dvojakostí velmi zatemňuje, než tolik zůstává jako panující mínění jisto, že s. přičítá se nyní — vedle území a obyvatelstva — jako nezbytná pojmová vlastnost státu jako takovému (viz heslo Stát). Státy stávají se takto oněmi „universitates quae superiorem non recognoscunt“ ve smyslu učení starých legistů.

Bylo by nesprávně, kdybychom se domnívali, že přiřčením s-i státu jako takovému zmizela veškerá politická příchuť celého učení o s-i. Příchuť ta zůstává, a to v obou směrech, ve kterých se podle běžné teorie s. projevuje: jako naprostá nezávislost a zároveň nejvyšší moc. V prvním směru totiž, který podle Jellinka (n. u. m. str. 502) jeví účinky „převážně na zevnější, ve styku suverenního státu s jinými mocnostmi“, jest idea s-i největším a zásadním nepřítelem všeho mezinárodního práva a juristickou formulací politického principu, jež povšechně zoveme imperialismem, v druhém, kterým „směřuje dovnitř se zřetelem k osobám ve stát zařazeným“, znamená pokus konstruovati ryze mocenské relace jako relace právní (a to t. zv. veřejnoprávní) a subjekt normotvorný, který jako takový jest legibus solutus, jako subjekt právní, t. j. povinnostní. O obou znacích — nezávislosti a nejvyšší moci — se tvrdí, že jsou vždy navzájem nerozlučně sloučeny (Jellinek), což znamená, že svrchovaný činitel, který může zásadně dělati na venek co mu libo, může tak činiti i uvnitř. Z řečeného se však podává, že i novodobé konstrukce pojmu s-i jsou s hlediska normativního (juristického) povahy negativní, totiž negací všeho práva, jehož podstata spočívá právě ve vázanosti. Aby této pro každý pojem, který chce býti juristický, zajisté fatální konsekvenci ušel, formuloval Jellinek, jak známo, své učení o svévázanosti (Selbstverpflichtung) svrchovaného státu, o němž zde šíře nelze pojednávat.

Zvlášť příznačnou vlastnost s-i spatřuje tradiční nauka v její zásadní nedělitelnosti. „Suverenita jest vlastnost, a sice vlastnost, již nelze ani rozmnožit ani zmenšit. Jest to logicky superlativem, jež nelze nikdy rozštěpiti a jenž podle sebe trpí jen stejnorodé veličiny téhož druhu“ (Jellinek, n. u. m. str. 525). Proč by z povahy s-i jako nejvyšší moci měla plynouti její zásadní nedělitelnost, není nám sice zcela jasno, ale

touto pochybností (která ostatně v obdobné podobě vrací se při známé nauce o pojmové nedělitelnosti vlastnictví) netřeba se zde podrobněji zabývat. Stačí, když poznameneáme, že skutečně názor o zásadní nedělitelnosti státní s-i naprosto nezůstal bez odporu. Zejména známá teorie o spolkovém státu (viz heslo *Formy státní*), v němž dochází prý k dělbě s-i mezi dílčími státy a nadřazeným jim státem spolkovým, jest ve zřejmém rozporu s tvrzením, že s. jest zásadně nedělitelná. Zmíněná teorie o dělené s-i ve spolkovém státu má ostatně zřejmě politické pozadí: má jí býti vzhledem k základní tezi tradiční nauky státovědecké, že s. jest naprosto nezbytnou vlastností každého státu, zachráněna možnost považovati i dílčí státy za skutečné státy. Toto pozadí měla především německá státověda, která při svých konstrukcích měla na mysli zcela konkrétní spolkový stát: Německou říši podle ústavy z r. 1871.

II. Kritika nauky o s-i jako vlastnosti států. S. jako vlastnost normových souborů, zejména právních řádů. V heslech „*Formy státní*“ a „*Stát*“ bylo již řečeno, že panující nauka spatřuje ve státu kus reálního světa, rozuměj sociálního, který vzniká, žije, jedná a zaniká podle obdoby fyzických jednotlivců (t. zv. organické pojetí státu, které spatřuje v něm organismus, a to — na rozdíl od fyzického — sociální). Odtud jeví se jí i jako reálná moc, a to nejvyšší mezi všemi ostatními mocemi, které jaksi vedle ní ve světě vnějším působí. Prototypem takové reálné nejvyšší moci, která jest považována za faktum světa vnějšího, jest moc fyzického suveréna (panovníka, diktátora atd.). V cit. heslech bylo ale také již k tomu poukázáno, že představa a pojem takové nejvyšší moci, pokud ji dlužno chápat jako fakt (sc. sociální), zůstávají značně nejasné, nevíme-li, o jaký druh moci vlastně jde. Neboť má-li býti její vlastnost jako nejvyšší či nejsilnější srovnáváním s jinými mocemi vedle ní působícími zjistitelná, musí býti s nimi srovnatelná, k čemuž je právě třeba vědět, o jakou moc vlastně běží, poněvadž patrně nelze takto srovnávati na př. intelektuální moc s hospodářskou (finanční), mravní moc s vojenskou a pod. Tvrdí-li se tedy, že stát, aby byl státem, nebo panovník, aby byl panovníkem, musí míti nutně nejvyšší moc, tedy větší, než na př. nějaká církev nebo nějaký vojevůdce, t. j. že musí býti suverénním, pak tuto skutečnost jako fakt vnějšího světa vůbec v žádném případě

nelze přesně zjistit a ukazuje se tudíž, že pojem a představa suverénního státu v tomto smyslu jest spíše povšechným ideologickým heslem či fikcí (s hlediska právě oné realistické nauky o státu jako sociální skutečnosti), kterou ani sama panující státověda nebere v konkrétních případech vážně, poněvadž by jinak řadě zjevů, jimž nesporně charakter státní přiznává, důsledně jej musela upřít. Vzpomeňme na př. jen ubohého stavu starého Rakouska na sklonku světové války! Chtíti tomuto sociálnímu organismu přičítati nějakou faktickou „nejvyšší moc“ v dobách, kdy byl ve skutečnosti vzorem vojenské, hospodářské a povšechně politické bezmocnosti, znamenalo by krvavou ironií.

Aby se vyhnuli nemožným důsledkům, které má v zápětí právě naznačené běžné pojetí s-i jako nějaké reální (vojenské, hospodářské a j.) nejvyšší moci, mluví někteří autoři o s-i jako o speciální moci právní. Tak zejména Krabbe (*Die Lehre von der Rechtssouveränität*, 1906; *Die moderne Staatsidee*, 1919) učí, že nikoliv stát, nýbrž právo jest suverénním, poněvadž stát jest vázán právem. To ovšem podle Krabbeho platí jen pro konstituční monarchii a republiku, tedy pro t. zv. státy právní (*Rechtsstaat*), nikoliv pro autokracii. Právě z této diferenciace plyne však, že náš autor (aspoň ve svém prv uvedeném spise) pořád ještě klade stát vedle práva, po př. proti právu a následkem toho představuje si i on suverenitu práva (právního řádu) jako nějakou reální moc (*Gewalt, Herrschaft*), působící ve světě vnějším. Zcela podobně jako Krabbe počíná si i Somló (*Juristische Grundlehre*, 1917). I pro něho zůstávají stát a právo dva různé zjevy, i on připisuje s. právu (a nikoliv státu) jako zvláštní právní moc a myslí při tom zřejmě na moc, která svou podstatou jest obdobná oné, kterou běžná nauka připisuje státu. Tato právní moc musí býti podle Somló-a nejvyšší, k čemuž je třeba, „daß sie ihre Gebote in einem bestimmten Kreise von Menschen gewöhnlich und erfolgreicher als andere Mächte durchzusetzen imstande sei“ (n. u. m. str. 93).

To, co dělí Krabbe-ho a Somló-a od pojetí ryzí nauky právní, které jsou jinak velmi blízcí, jest nedostatek jasného rozpoznání, že stát a jeho právní řád jsou juristicky nutně totéž, že poznávat juristicky stát nemůže znamenati nic jiného, než poznávat jeho právní řád (viz k tomu heslo *Stát*), poněvadž předmětem juristického poznávání mohou býti vý-

lučně jen normy (normové soubory) a nikoliv nějaké sociální entity či organismy.

I pro ryzí nauku právní nemůže být s., jak se při jejím právě naznačeném postoji samo sebou rozumí, vlastností něčeho jiného než norem (normového souboru, právního řádu). Jenže pro ni — na rozdíl od Krabbe-ho a Somló-a — neznamena žádnou reální moc ve smyslu nějaké vnější, silné, silnější nebo nejsilnější působivosti, poněvadž nauka ta jest si vědoma, že sice po př. představa norem v lidských mozcích, ale nikoliv normy jako takové, mohou podobnou působivost míti. Odpadá pro ni tudíž i nutnost, aby snad zkoumala, zdali skutečně v určité lidské pospolitosti normy právního řádu (právní normy) ze všech jiných norem v této pospolitosti působících — na př. náboženských, společenských atd. — mají onu nejsilnější motivační působivost, t. j. jsou suverenní v běžném tohoto slova smyslu, jinými slovy: otázka konkrétní právní moci (Rechtsmacht) norem ji vůbec nezajímá. Chce-li pak technickým termínem suverenity rozuměti něco obdobného tomu, co jím naznačuje tradiční nauka, t. j. jistou nezávislost, pak jeví se tato nezávislost jakožto vlastnost normového souboru nutně jako určitý noetický či metodologický princip poznávajícího subjektu, a to jako předpoklad další neodvoditelnosti právního řádu z jiného normového souboru. Touto neodvoditelností má tedy být — negativně — řečeno, že určitý právní řád (na př. československý, německý, francouzský atd.) není jen dílčím normovým souborem, jehož součástky, t. j. jednotlivé normy, by svou normativní relevanci, t. j. platnost, odvozovaly v poslední řadě z nějaké mimo tento dílčí soubor se nacházející normy, na př. přirozeněprávní, mravní, mezinárodní, náboženské a pod. Znamená proto tato typicky normativní nezávislost také tolik, jako „v sebe uzavřenost“ či „jednotnost“ určité mnohosti norem: pro právnické poznávání tvoří takový v sebe uzavřený soubor jednotný celek čili soustavu nebo systém.

Takovým způsobem pojata neztrácí však myšlenka s-i svůj rozhodující význam pro otázku, v jakém poměru dlužno si mysleti jednotlivé vnitrostátní právní řády k právnímu řádu mezinárodnímu. Neboť je vidno, že tak jako absolutně svrchovaný stát ve smyslu běžného pojetí s-i, tedy stát, který se necítí vázaný ničím vedle sebe — nec majore potestate nec legibus

ullis nec tempore limitatus (Bodin; srov. k tomu i pověstnou klausuli „rebus sic stantibus“, která svou podstatou jest moderní formulací oné staré majestas) — jest naprosto nezpůsobilým státi se členem nějaké mezinárodní pospolitosti států, tak také právní řád absolutně v sobě uzavřený nelze žádným způsobem vklíniti do obsáhlejšího a nadřízeného mu souboru, jímž se jeví být právo mezinárodní. Srov., co o tom je řečeno, zejména o t. zv. monistické resp. dualistické konstrukci práva mezinárodního v hesle „Právní řád“. Není ovšem již věci svobodné konstrukce poznávajícího subjektu, chce-li určitý vnitrostátní právní řád konstruovati tak či onak, nýbrž rozhoduje o tom jeho konkrétní obsah.

Řešení problému s-i státu resp. právního řádu, jak je podává normativní teorie (ryzí nauka právní), žádá pro sebe absolutní a obecnou platnost, neboť běží jí o metodicky správnou konstrukci a nikoliv o to, aby zjišťovala — poznáváním historicko-politických poměrů, jak uvádí Jellinek na cit. místě, str. 457 — jak si kdy a kdo pojem s-i představoval. Nemá proto také žádného pochopení pro Jellinkův protiklad „kategorií absolutních a historických“ (n. u. m. str. 501) a žádný vztah k jeho tesi že „nesluší se celý dějinný vývoj moderního státu ze státu středověkého odstrčití stranou ve prospěch nějaké konstrukce“ (tamtéž), poněvadž to sama zajisté nečiní.

O problému s-i lze se všestranně informovati v díle Kelsenově: *Das Problem der Souveränität und die Theorie des Völkerrechts* (I. vyd. 1920, II. vyd. 1928; viz k tomu Métall v souborném díle *Gesellschaft, Staat und Recht*, str. 422—435).

III. **Československý stát a jeho s.** O této otázce bylo již částečně pojednáno v hesle „Stát“ (sub 3) a stačí zde tudíž dodat, že na tento nový, r. 1918 vzniklý státní útvar musí se, jsou-li správné, hoditi povšechné kritické poznámky shora sub II. uvedené. Že jest „svrchovaný“ ve smyslu absolutní nezávislosti na venek (proti jiným státům), lze o něm tvrditi stejným právem jako o všech ostatních kulturních státech. Rozumíme-li této s-i jako skutečnému faktu, pak arcitě shledáváme, že v dnešní době u žádného z těchto států o nějaké vzájemné absolutní nezávislosti nelze mluvit, čehož mohou litovati jen ti, kdo jsou zásadně imperialisticky orientováni. Sama existence Společnosti národů jest namířena proti ní jako proti anachronismu,

který v minulosti byl hlavní příčinou všech válečných zápletek; ani hospodářské poměry nepřipouští ji, a to ani ve smyslu nějaké autarkie, jak dokazuje přítomná světová hospodářská krise, způsobená částečně jistě přílišným uplatňováním této autarkie, t. j. vzájemným uzavíráním se jednotlivých států. Dnešní doba vyznamenává se takto nespornou tendencí po vzrůstající vzájemné závislosti těchto států, a to zejména menších. Odtud snahy po nejen hospodářském sblížení, nýbrž i politických koalicích, jakou jest na př. nejnověji Malá dohoda, sdružení to států, které svou intenzitou zdá se již přesahovati obvyklou formu pouhé mezinárodní aliance (viz k tomu heslo „Formy státní“); sem patřil i t. zv. Pakt čtyř (Anglie, Francie, Itálie a Německo), dokazující, že i velké státy pociťují nutnost většího sblížení a odklonu od bývalé strohé nezávislosti. Vůči tomuto stavu stává se tvrzení oné antikvované s-ní teorie o naprosté nezávislosti států vždy více zcela zřejmou fikcí, která nijak neodpovídá skutečnosti a nemá ceny ani teoretické ani praktické.

V heslu „Stát“ bylo již řečeno, že žádný stát nemůže sám svou vlastní s. dekretovat s tím účinkem, že ji tím — jako fakt — stvoří. Rozumí se, že takové dekretování může se státi (je myslitelné) pouze v právním řádě dotyčného státu. S tohoto hlediska dlužno posuzovati úvod k prvnímu zákonu československému z 28. X. 1918, č. 11 Sb. (o vlastnosti tohoto zákona jako ohniska čl. právního řádu viz hesla „Právní řád“ a „Stát“), v němž se praví, že „Národní výbor jménem čl. národa jako vykonavatel státní s-i nařizuje toto . . .“ a jeho čl. I., kde se stanoví, že „orgánem jednomyslné vůle národa a také vykonavatelem státní s-i je Národní výbor“. Že právě v tomto konkrétním případě je tvrzení o s-i Národního výboru (ve smyslu nějaké nejvyšší, t. j. nejsilnější skutečné moci) holou fikcí odporující skutečnosti, je na bíledni. Jako každý revoluční činitel musel si totiž i Národní výbor teprve později svou politickou moc vydobýti. Normativní (juristický) význam mohou proto cit. ustanovení míti jen potud, pokud je chápeme jako propůjčení t. zv. kompetenční kompetence (kompetenční výsosti, Kompetenzhoheit). Národnímu výboru, jenž tím stává se ústředním a nejvyšším normotvorným orgánem nového právního řádu, zaručuje se takto jeho jednotnost a uzavřenost. (V takové kompe-

tenční kompetenci byla ostatně v písemnictví někdy — jako na př. Haenelem — shledávána vlastní podstata státní suverenity, což jeví se s hlediska normativního nesprávným jen potud, pokud spatřujeme ve státu zjev od jeho právního řádu juristicky rozdílný.)

Na rozdíl od cit. zák. č. 11 z r. 1918, v němž se mluví o státní s-i, připisuje ústavní listina (§ 1, odst. 2) s. lidu: „Ústavní listina určuje, kterými orgány svrchovaný lid si dává zákony, uvádí je ve skutek a nalézá právo“ (viz co o tom řečeno v heslu „Representativní zřízení“, sub II.).

O s-i jako vlastnosti čl. právního řádu bylo již jednáno v hesle „Stát“, sub III.

Literatura.

Speciální literaturu, jednající o s-i, nelze zde uváděti, poněvadž o ní jedná téměř každý spis věnovaný státoprávní teorii.

František Weyr.

Syndikalisace.

Syndikátem v hospodářském smyslu rozumí se obvykle organizačně nejvyspělejší druh kartelu se zvláštním organizačním ústředím (n. př. prodejnou). Odtud přešlo pojmenování také pro obdobné útvary založené však nikoliv na principu dobrovolném, nýbrž na základě nějakého veřejnoprávního donucování. V tomto smyslu mluví se pak v dalším o „syndikalisaci“.

Jde tu o skupinu předpisů, jejichž společným účelem jest úprava některých vztahů podnikatelů na poli soutěže tak, aby tím vzniklo, nebo aspoň bylo umožněno, po případě podchyceno jisté společenství těchto podnikatelů volnějšího nebo tužšího rázu až případně k úplné podřízenosti podnikatelově v jeho hospodářské činnosti tomuto společenství. Tak jako na poli soukromoprávním lze kartelový poměr mezi podnikateli založiti ujednáními nejrozličnějších právních forem, i nejrozličnějšího obsahu, tak v oboru veřejnoprávním dochází k obdobné úpravě soutěžních vztahů cestou právních předpisů nejrozličnějšího druhu. Společný všem těmto předpisům jest účel jimi sledovaný, který nemusí býti ani patrný z normy samotné, nebo který stane se zjevným teprve ze spojitosti několika norem. Na př. nař. č. 81/1909 ř. z. prohlášena byla výroba zápalného zboží za živnost koncesovanou, při